

Mantelzorgers in Rotterdam

Resultaten uit de Omnibusenquête
2019 tot en met 2023

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente
Rotterdam

Wie zijn wij?

Onderzoek en Business Intelligence
is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam.

De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Auteurs

Gea Schouten (1975) werkt vanaf 2001 als onderzoeker bij de gemeente Rotterdam. Zij doet onderzoek ter ondersteuning van het lokaal gezondheidsbeleid en is betrokken bij de uitvoering van de GGD Gezondheidsmonitors voor kinderen, jongeren en volwassenen.

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 20 juli 2023
Projectnummer: 5239-2023-5d
Vragen: onderzoek@rotterdam.nl
Meer informatie: onderzoek010.nl

Gemeente
Rotterdam

Samenvatting.

Toename van het aantal mantelzorgers
Rotterdam telt in 2023 naar schatting 88.000 mantelzorgers van 16 tot en met 85 jaar. Zij geven langer dan drie maanden of meer dan acht uur per week hulp aan iemand met een beperking. Het aantal mantelzorgers nam toe ten opzichte van de meting in 2022 (67.000). De afname van het aandeel mantelzorgers van de afgelopen jaren heeft zich niet voortgezet. In 2023 is 16% van de Rotterdammers mantelzorger en dit is hoger dan in 2021 en 2022 (beide 13%). Bij zowel het Wijkprofiel als de Gezondheidsmonitor is het aandeel mantelzorgers in de afgelopen jaren stabiel.

De groep tamelijk zwaar belaste mantelzorgers groeit

Bijna een kwart (23%) van de mantelzorgers voelt zich tamelijk zwaar belast tot overbelast. Het aandeel zeer zwaar belaste en overbelaste mantelzorgers is in de afgelopen jaren stabiel (8%). De groep tamelijk zwaar belaste mantelzorgers is toegenomen van 11% in 2022 naar 15% in 2023. De uitkomsten uit de Gezondheidsmonitor laten ook een toename zien van het aandeel belaste mantelzorgers.

Rotterdammers verlenen voor een langere periode mantelzorg

Ruim de helft (58%) van de mantelzorgers geeft minstens 6 jaar mantelzorg. Eén op drie doet dit al 10 jaar of langer. Het aandeel mantelzorgers dat zes jaar of langer mantelzorg geeft, is fors hoger dan bij de meting van 2022 (35%).

Meeste mantelzorgers zorgen voor een ouder

De helft van de mantelzorgers (49%) heeft de zorg voor een ouder op zich genomen. Daarnaast zorgt één op de vijf mantelzorgers voor hun partner en één op tien voor een kind.

Lichte afname van professionele hulp

Vergeleken met de afgelopen twee jaar ontvangen de zorgontvangers in 2023 iets minder vaak professionele hulp naast de mantelzorg. In 2022 ontving 74% professionele zorg en in 2023 70%.

Uitkomsten beperkt vergelijkbaar met Gezondheidsmonitor en Wijkprofiel

Door verschillen in definitie en vraagstelling leveren de Gezondheidsmonitor en het wijkprofiel andere schattingen op dan de omnibusenquête. Een voordeel van de omnibusenquête is de lange tijdreeks. Het nadeel is de kleinere omvang van de steekproef, waardoor vervolgvragen slechts door een klein aantal respondenten zijn ingevuld. De frequentie van de andere onderzoeken is lager (tweejaarlijks en vierjaarlijks). Door de grotere steekproeven kan voor de gebieden in Rotterdam wel een betrouwbaarder beeld gegeven worden.

Inhoud.

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Vragen over mantelzorg	5
1.3	Opbouw rapport	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Mantelzorg	6
2.1	Definitie van de mantelzorg	6
2.2	Schatting van het aantal mantelzorgers in Rotterdam	6
2.3	De belasting van mantelzorgers	7
2.4	Achtergrondkenmerken van mantelzorgers	8
2.5	Aandeel mantelzorgers per gebied	9
2.6	Duur mantelzorg	10
2.7	De relatie tussen mantelzorger en zorgontvanger	10
2.8	Professionele hulp	10
3	Mantelzorg volgens andere bronnen	12
3.1	Mantelzorg Gezondheidsmonitor	12
3.2	Mantelzorg wijkprofiel	12
3.2	Mantelzorg landelijk versus Rotterdam	13
3.3	MantelzorgNL	13
	Bijlage A Respons	14
A.1.1	Achtergrond	14
A.1.2	Respons	14
A.1.3	Conclusie	14
	Bijlage B Vragen over mantelzorg	16
	Bijlage C Betekenis percentages	18
C.1.1	Percentages	18

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op verzoek van diverse afdelingen van de gemeente Rotterdam voert de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Business Intelligence jaarlijks in het begin van het jaar een Omnibusenquête uit onder Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar. Het betreft een enquête die naar eigen keuze schriftelijk dan wel via internet kan worden ingevuld, waarbij via aanvullend mondeling veldwerk door een gespecialiseerd extern bureau extra zorg wordt besteed aan voldoende respons onder Rotterdammers met een migratieachtergrond.

De respons op de Omnibusenquête bedroeg dit jaar 24%, en is daarmee hoger dan vorig jaar (21%). Omdat de respons vorig jaar weer flink was afgenomen, zijn voor 2023 enkele veranderingen in de aanpak doorgevoerd (waaronder een extra herinneringsbrief). Aannemelijk is dat door deze aanpassingen de respons ten opzichte van vorig jaar weer wat is toegenomen. Het nu gerealiseerde responspercentage is vergelijkbaar met de respons op andere enquêtes in Rotterdam, zoals de enquêtes voor het Wijkprofiel en de Veiligheidsmonitor.

Dankzij aanvullend mondeling veldwerk onder Rotterdammers met een migratieachtergrond is ook deze groep Rotterdammers voldoende in de respons vertegenwoordigd. De uitkomsten kunnen dan ook nog steeds vergeleken worden met uitkomsten uit eerdere Omnibusenquêtes. Wel is, net als voorgaande jaren, enige voorzichtigheid geboden bij het trekken van stellige conclusies.

1.2 Vragen over mantelzorg

In Vragenlijst C en D van de Omnibusenquête 2023 zijn vragen opgenomen over mantelzorg. In deze rapportage worden de resultaten beschreven. Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke familieleden of vrienden. Dit kan verzorging zijn of hulp bij dagelijkse activiteiten.

Naast vragen over mantelzorg zijn ook vragen over informele hulp (onbetaald werk op eigen houtje) en vrijwilligerswerk (onbetaald werk voor een organisatie) opgenomen. Hierover is een afzonderlijke rapportage gemaakt.

1.3 Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 worden de uitkomsten van het onderzoek gepresenteerd. Hoofdstuk 3 bevat een overzicht van uitkomsten uit andere lokale en landelijke monitors. Een verantwoording van onderzoekopzet, respons en representativiteit van de Omnibusenquête 2023 en een overzicht van de vragen over mantelzorg in de enquête zijn als bijlage opgenomen.

1.4 Leeswijzer

Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen zijn slechts indicatief. Daarnaast worden er geen percentages weergegeven bij minder dan 50 respondenten. Voor de vergelijkbaarheid met eerdere jaren zijn resultaten gewogen. Er is gewogen naar leeftijd (twee klassen tot en vanaf 45 jaar), migratieachtergrond (wel en geen migratieachtergrond) en gebieden ('Zuid' en overig Rotterdam). Dit resulteerde in weegfactoren die varieerden van 189,61 tot 531,77. De weegfactor geeft aan dat iemand met de betreffende drie kenmerken staat voor zoveel vergelijkbare Rotterdammers. Het feit dat de hoogste weegfactor slechts 2,8 keer zo groot is als de laagste betekent dat deze weging 'stabiel' is. Individuele respondenten hebben geen al te sterk onevenredige invloed op uitkomsten.

2 Mantelzorg

2.1 Definitie van de mantelzorg

Mantelzorg is de hulp bij het dagelijks functioneren, die vrijwillig en onbetaald wordt verleend aan mensen uit het sociale netwerk die vrij ernstige fysieke, verstandelijke of psychische beperkingen hebben, en die minstens drie maanden of minstens acht uur per week wordt gegeven. Deze definitie is ingegeven door de gedachte dat ondersteuning pas nodig is als relatief lang of intensief hulp wordt verleend. Mensen die niet aan de duur of uren per week voldoen, verlenen geen mantelzorg, maar gebruikelijke zorg. In een ruimere definitie kunnen ook mensen worden meegeteld die zichzelf als mantelzorger beschouwen, maar niet aan de duur en het aantal uur voldoen.

Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorgers verlenen minimaal 3 maanden of minstens 8 uur per week zorg.

2.2 Schatting van het aantal mantelzorgers in Rotterdam

In 2023 kunnen volgens de 'strengere' definitie naar schatting 88.000 Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar als mantelzorger beschouwd worden. Op basis van het 95%-betrouwbaarheidsinterval ligt dit aantal tussen 78.000 en 97.000. Volgens de 'ruime' definitie zijn er circa 8.000 Rotterdammers méér; samen is dat 96.000 (tabel 2.1.) Het aantal mantelzorgers is hoger dan in voorgaande jaren. Het aandeel mantelzorgers is in 2023 16% (95%-betrouwbaarheidsinterval 14,5%-17,9%) en hiermee vergelijkbaar met het aandeel in 2019. De lichte afname van de afgelopen jaren heeft zich niet voortgezet. In de rest van het rapport beschrijven we de groep mantelzorgers die voldoet aan de duur of intensiteit van de zorg volgens de strenge definitie.

Tabel 2.1. Schatting van het aantal mantelzorgers* van 16 tot en met 85 jaar in Rotterdam; 2019 – 2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Mantelzorgers die ≥ 3 maanden of ≥ 8 uur per week hulp bieden	84.000 (16%)	79.000 (15%)	69.000 (13%)	67.000 (13%)	88.000 (16%)
Mantelzorgers die < 3 maanden en < 8 uur per week hulp bieden	4.000 (0,8%)	8.000 (1,4%)	6.000 (1,2%)	3.000 (0,6%)	8.000 (1,5%)
Mantelzorgers totaal (ruime definitie)	88.000 (17%)	87.000 (16%)	76.000 (14%)	70.000 (13%)	96.000 (17,5%)
Geen mantelzorgers volgens de ruime definitie	435.000 (83%)	443.000 (84%)	456.000 (86%)	466.000 (87%)	449.000 (82%)
Totale bevolking 16 t/m 85 jaar, stand op 1 januari	523.339	529.670	531.787	536.447	545.064

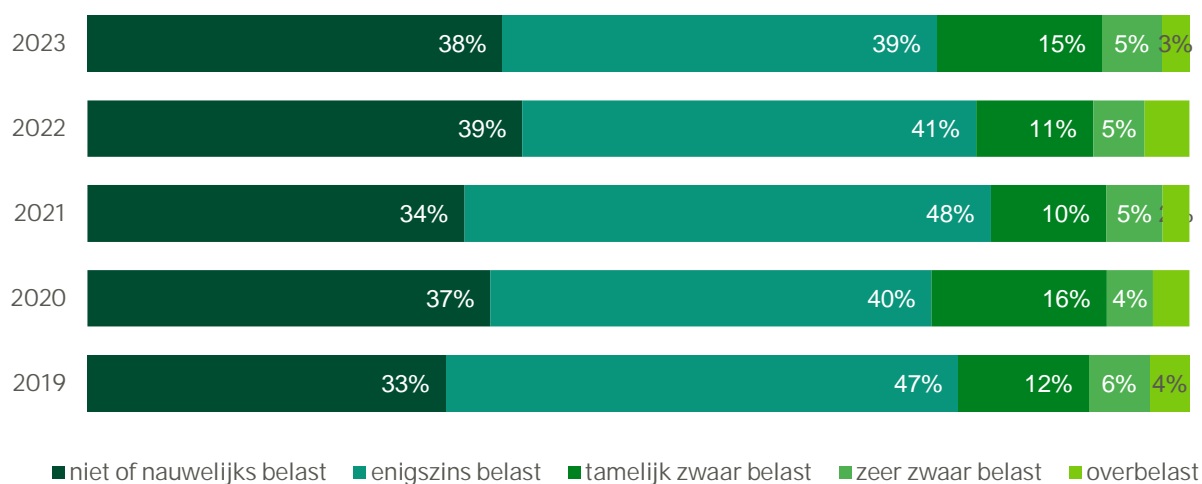
* Aantallen zijn afgerond op duizendtallen

2.3 De belasting van mantelzorgers

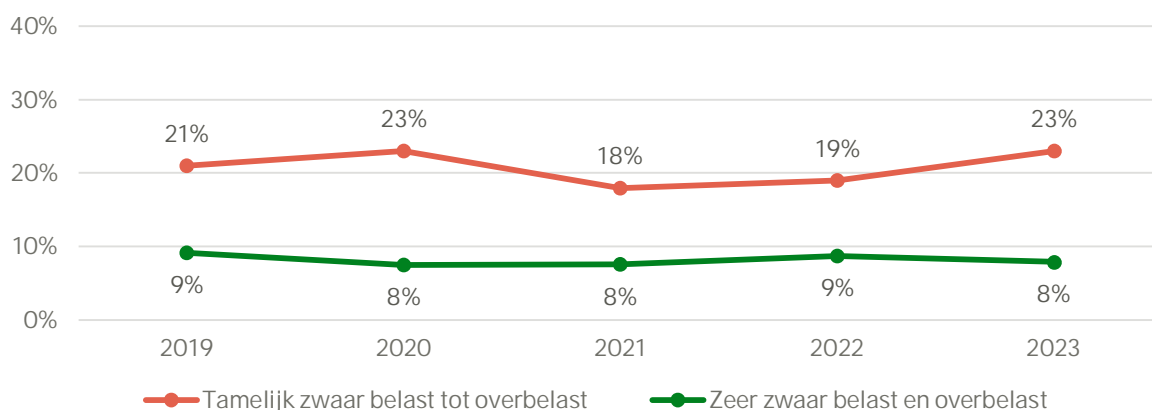
Als aan de mantelzorgers zelf wordt gevraagd hoe belast men zich voelt, blijkt dat bijna vier van de tien (38%) zich niet of nauwelijks belast voelen (figuur 2.1). De rest voelt zich daarentegen wel in mindere of meerdere mate belast door de (extra) zorg die ze geven. Bijna een kwart (23%) van de mantelzorgers

voelt zich tamelijk zwaar belast tot overbelast. Het aandeel zeer zwaar belaste en overbelaste mantelzorgers is in de afgelopen jaren stabiel (8%), zie figuur 2.2. Naar schatting zijn er in Rotterdam circa 6.300 zeer zwaar of overbelaste mantelzorgers (tabel 2.2). De groep tamelijk zwaar belaste mantelzorgers is iets toegenomen (15%) en bedraagt naar schatting 14.000 personen.

Figuur 2.1. Mate waarin 16- t/m 85-jarige mantelzorgers belast zijn (2019-2023)

Figuur 2.2. Aandeel zeer zwaar belaste en overbelaste 16- t/m 85-jarige mantelzorgers (2019-2023)

Tabel 2.2. Het aantal zeer zwaar belaste en overbelaste mantelzorgers in Rotterdam (2019-2023)

	Aantal mantelzorgers	Zeer zwaar belast of overbelast	Overbelast
2019	84.000	7.600	3.000
2020	79.000	5.900	2.600
2021	69.000	5.200	1.700
2022	67.000	5.900	2.700
2023	88.000	6.300	2.200

2.4 Achtergrondkenmerken van mantelzorgers

Onder de mantelzorgers bevinden zich relatief meer vrouwen. Vanaf een leeftijd van 45 jaar neemt het aandeel dat mantelzorg verleent toe. Mensen met een hoog inkomen verlenen minder vaak mantelzorg. Rotterdammers zonder migratieachtergrond geven vaker aan mantelzorger te zijn dan Rotterdammers met een migratieachtergrond.

Tabel 2.3. Mantelzorgers naar achtergrondkenmerken 2023

Achtergrondkenmerk	Percentage mantelzorgers	Aantal respondenten*
Geslacht		
Man	14%	842
Vrouw	18%	833
Leeftijd		
16 t/m 24 jaar	11%	172
25 t/m 44 jaar	7%	527
45 t/m 64 jaar	24%	535
65 t/m 74 jaar	28%	295
75 jaar of ouder	28%	146
Huishoudsituatie		
Alleenwonend	18%	376
Inwonend kind	11%	152
Samenwonend zonder kinderen	13%	399
Samenwonend met kind(eren)	21%	570
Eénoudergezin met kind(eren)	20%	54
Werksituatie		
Betaald werk	13%	955
Geen betaald werk	20%	720
Huishoudinkomen		
Minder dan €1.400 per maand	20%	233
€1.400 tot €2.500 per maand	20%	249
€2.400 tot €4.000 per maand	19%	393
€4.000 of meer per maand	13%	454
Opleidingsniveau		
Geen startkwalificatie (geen onderwijs, praktijk, vmbo, mavo)	17%	338
MBO, havo, vwo	18%	541
HBO, WO	13%	775
Migratieachtergrond		
Geen migratieachtergrond	21%	1.010
Een migratieachtergrond	12%	665
Totaal	16%	1.675

*Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen kunnen beschouwd worden als indicatief.

2.5 Aandeel mantelzorgers per gebied

De aantallen respondenten per gebied in de omnibusenquête zijn voor de meeste gebieden te laag om een betrouwbaar beeld te geven (zie tabel 2.4). In tabel 2.5 zijn daarom ook de gegevens van de Gezondheidsmonitor opgenomen. In Rotterdam Centrum en Kralingen-Crooswijk is het aandeel mantelzorgers (8%) lager dan gemiddeld in Rotterdam (11%). In Hillegersberg-Schiebroek (14%) en met name in Hoek van Holland (21%) is het aandeel mantelzorgers juist hoger.

Tabel 2.4. Mantelzorgers 16 t/m 85 jaar per gebied (2023)

Gebied	Percentage mantelzorgers*	Aantal respondenten
Rotterdam Centrum	12%	125
Delfshaven	12%	188
Overschie	15%	55
Noord	12%	152
Hillegersberg-Schiebroek	16%	128
Kralingen-Crooswijk	20%	140
Feijenoord	13%	157
IJsselmonde	16%	122
Pernis	-	13
Prins Alexander	22%	291
Charlois	13%	153
Hoogvliet	26%	99
Hoek van Holland	-	21
Rozenburg	-	29

*Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen zijn slechts indicatief. Daarnaast worden er geen percentages weergegeven bij minder dan 50 respondenten.

Tabel 2.5. Aandeel mantelzorgers van 18 jaar en ouder per gebied op basis van de Gezondheidsmonitor

	2012	2016	2020	2022	Aantal respondenten 2022
Rotterdam Centrum	7%	7%	6%	8%*	485
Delfshaven	8%	9%	7%	11%	627
Overschie	11%	11%	11%	13%	551
Noord	7%	9%	10%	10%	684
Hillegersberg-Schiebroek	11%	12%	13%	14%*	736
Kralingen-Crooswijk	9%	8%	7%	8%*	683
Feijenoord	11%	9%	10%	9%	650
IJsselmonde	9%	11%	13%	14%	655
Pernis	12%	16%	11%	11%	190
Prins Alexander	13%	13%	12%	11%	707
Charlois	8%	9%	9%	11%	685
Hoogvliet	12%	16%	12%	14%	687
Hoek van Holland	15%	13%	14%	21%*	335
Rozenburg	13%	13%	16%	12%	367

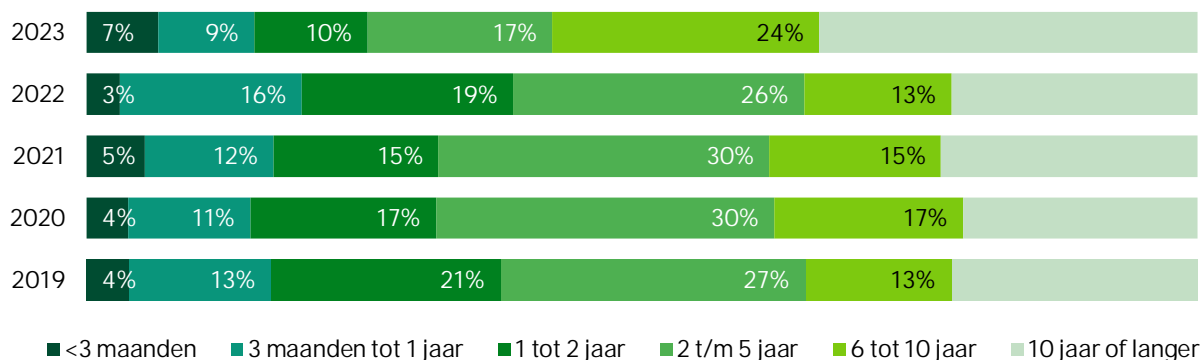
*significant verschil ten opzichte van het Rotterdams gemiddelde

Bron: Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022, GGD'en, CBS en RIVM

2.6 Duur mantelzorg

Ruim de helft (58%) van de mantelzorgers geeft minstens 6 jaar mantelzorg. Eén op drie doet dit al 10 jaar of langer. Het aandeel mantelzorgers dat zes jaar of langer mantelzorg geeft, is fors hoger ten opzichte van de vorige metingen.

Figuur 2.3. Duur van de zorgperiode van mantelzorgers (2019-2023)

2.7 De relatie tussen mantelzorger en zorgontvanger

De helft van de mantelzorgers (49%) zorgt voor een ouder, ouders of schoonouder(s). Eén op de vijf mantelzorger zorgt voor een partner en één op tien zorgt voor zijn/haar kind. Bijna 1 op de drie (32%) mantelzorgers woont in het zelfde huis als de zorgontvanger.

Tabel 2.6. Aard van de relatie tussen mantelzorger en zorgontvanger (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022	2023
Partner	18%	20%	19%	21%	21%
Kind	8%	9%	9%	8%	11%
Ouder	55%	52%	48%	51%	49%
Overige familie	19%	14%	21%	20%	17%
Buur of vriend(in)	12%	17%	16%	13%	16%

2.8 Professionele hulp

Naast de mantelzorg wordt aan 70% van de zorgontvangers ook hulp door beroepsmensen of instellingen geboden. In de meeste gevallen betreft de hulp thuiszorg (41%) en/of zorg in verpleeg- of verzorginstelling (17%) of ziekenhuis (12%), zie tabel 2.7. Zorgontvangers kunnen van meerdere instanties hulp ontvangen, daarom tellen de percentages op tot meer dan 100 procent. Vergeleken met de vorige meting ontvangen de zorgontvangers dit jaar iets minder vaak professionele hulp naast de mantelzorg.

Het aandeel zeer zwaar of overbelaste mantelzorgers is voor mantelzorgers die geen professionele hulp krijgen en voor mantelzorgers die wel professionele zorg krijgen vergelijkbaar (beide 9%).

Tabel 2.7. Soort professionele hulp aan zorgontvanger naast mantelzorg (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Geen professionele hulp	20%	27%	28%	26%	30%
Thuiszorg	43%	41%	39%	44%	41%
Verpleeg- of verzorginstelling	16%	19%	13%	17%	17%
Ziekenhuis ¹	18%	17%	17%	17%	12%
Verpleegkundige	10%	9%	10%	10%	9%
Dagopvang of dagbehandeling	8%	7%	10%	9%	8%
Maatschappelijk werk	9%	7%	8%	3%	6%
Geestelijke gezondheidszorg	6%	8%	6%	5%	6%
Overige zorg/hulp	10%	10%	13%	11%	12%

3 Mantelzorg volgens andere bronnen

Er zijn veel definities van mantelzorg en diverse criteria die bepalen wat wel of geen mantelzorg is. Verschillen in gemeten percentages mantelzorgers kunnen daarnaast ook worden toegeschreven aan verschillen in de toelichting bij de vragen, de exacte vraagstelling, de veldwerkmethode, leeftijdsgroep en de inhoud van de vragenlijst. Dat maakt het lastig om uitkomsten van verschillende onderzoeken naar de omvang van mantelzorg te vergelijken.

3.1 Mantelzorg Gezondheidsmonitor

In Rotterdam komt mantelzorg ook in het vragenlijstonderzoek van de GGD Gezondheidsmonitor voor. Uit de meest recente Gezondheidsmonitor (2022), blijkt dat ruim één op tien Rotterdammers van 18 jaar en ouder mantelzorg verricht. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande metingen in 2012, 2016 en 2020 (10%). Eén op de vijf mantelzorgers (20%) voelde zich daarbij tamelijk zwaar belast, zeer zwaar belast of oververbelast¹. De definitie van 'mantelzorg' via de vragen in de Gezondheidsmonitor lijkt identiek aan die in de Omnibusenquête; de formuleringen in de inleidende toelichting komen niet overeen. Daarnaast verschilt de leeftijdsgroep iets.

De percentages uit de Gezondheidsmonitor zijn dus niet helemaal vergelijkbaar met de hier gepresenteerde, al is het wel opvallend dat de mantelzorg in de Gezondheidsmonitor (11% in 2022) en die in de Omnibusenquête (16% in 2023) verschillen.

3.2 Mantelzorg wijkprofiel

Het Wijkprofiel is een andere enquête in Rotterdam waarin mantelzorg aan de orde komt. In de meeste recente uitgave (2021) is het percentage Rotterdammers dat mantelzorg verricht 15% net als bij de voorgaande metingen in 2019, 2017 en 2015. Deze percentages betreffen Rotterdammers van 15 jaar en ouder, waarbij 'mantelzorg' op dit moment nog steeds verleende mantelzorg betreft, ongeacht de duur en de intensiteit. Ook zijn de vragen naar het verrichten van mantelzorg anders ingeleid en anders geformuleerd. De percentages uit het Wijkprofiel zijn dus niet vergelijkbaar met de hier gepresenteerde, al is het wel opvallend dat het Wijkprofiel iets minder mantelzorg suggereert dan de Omnibusenquête terwijl de definitie ruimer is.

Tabel 3.1 geeft de verschillen samenvattend weer. Toelichtingen, formuleringen, veldwerkmethode en inhoud van de vragenlijst spelen ook een rol om verschillen te verklaren.

Tabel 3.1. Definitie 'mantelzorgers' volgens Omnibusenquête, Gezondheidsmonitor en Wijkprofiel

	Omnibusenquête	Gezondheidsmonitor	Wijkprofiel
Leeftijd	16 tot en met 85 jaar	18 jaar en ouder	15 jaar en ouder
Periode	nu of in afgelopen twaalf maanden	nu of in afgelopen twaalf maanden	op dit moment nog steeds
Duur en intensiteit	nu of in afgelopen twaalf maanden	nu of in afgelopen twaalf maanden	op dit moment nog steeds
Aandeel mantelzorgers	2019: 16%; 2020: 15%; 2021: 13%; 2022: 12%; 2023: 16%	2012: 10%; 2016: 10%; 2020: 10%; 2022: 11%	2015: 15%; 2017: 15%; 2019: 15%; 2021: 15%

Bijlagen

Bijlage A Respons

A.1.1 Achtergrond

Op verzoek van diverse afdelingen van de gemeente Rotterdam voert de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Business Intelligence jaarlijks in het begin van het jaar een Omnibusenquête uit onder Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar. Het betreft een enquête die schriftelijk dan wel via internet kan worden ingevuld. Een gespecialiseerd extern bureau verzorgt aanvullend mondeling veldwerk om de respons onder Rotterdammers met een migratieachtergrond te verhogen.

Dit jaar is de Omnibusenquête opgesplitst in zes vragenlijsten: vragenlijst A tot en met vragenlijst F. Het merendeel van de onderwerpen kwam in één lijst aan de orde, sommige in meerdere lijsten. De vragenlijsten zijn op basis van aselechte steekproeven verspreid onder zes keer 3.600 inwoners van Rotterdam.

A.1.2 Respons

De respons op de enquête ziet er als volgt uit:

Vragenlijst	Responspercentage	Respons in aantal
A	24%	868
B	26%	931
C	24%	863
D	25%	890
E	24%	849
F	24%	852
Totaal	24%	5.253

De mantelzorgvragen zijn in vragenlijst C en D opgenomen. De gemiddelde respons bedroeg dit jaar 24%. Daarmee is de totale respons 3%-punt hoger dan die van vorig jaar. Omdat de respons vorig jaar weer flink was afgenomen, zijn voor 2023 enkele veranderingen in de aanpak doorgevoerd (waaronder een extra herinneringsbrief). Aannemelijk is dat door deze aanpassingen de respons ten opzichte van vorig jaar weer wat is toegenomen. Het gerealiseerde responspercentage is vergelijkbaar met de respons op andere grote enquêtes in Rotterdam, zoals de enquêtes voor het Wijkprofiel en de Veiligheidsmonitor. Dankzij aanvullend mondeling veldwerk onder Rotterdammers met een migratieachtergrond is ook deze groep Rotterdammers voldoende in de respons vertegenwoordigd.

De uitkomsten kunnen dan ook nog steeds vergeleken worden met uitkomsten uit eerdere Omnibusenquêtes. Wel is, net als voorgaande jaren, enige voorzichtigheid geboden bij het trekken van stellige conclusies gezien de lage totale respons en het selectieve karakter van de respons.

A.1.3 Conclusie

Net als in eerdere jaren en in andere enquêtes, zijn sommige bevolkingsgroepen ondervertegenwoordigd in de Omnibusenquête. Het gaat dan met name om Rotterdammers onder de 45 jaar en Rotterdammers met een migratieachtergrond. Daarnaast zal er ook een ondervertegenwoordiging zijn van Rotterdammers met een lagere economische status (lage opleiding, laag inkomen) en waarschijnlijk ook van Rotterdammers die zich minder betrokken voelen bij de stad en/of in andere opzichten maatschappelijk ontevreden zijn.

De ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen is helaas niet te voorkomen. Zo valt niet te vermijden dat de vragenlijsten voor een aantal mensen toch te moeilijk zijn; met name voor mensen die de Nederlandse taal slecht beheersen (ondanks de moeite die gedaan wordt om de vragen in de enquête zo begrijpelijk mogelijk te formuleren en tweetalige enquêteurs in te zetten).

De respons van de Omnibusenquête kent dus een zekere selectiviteit waarmee bij de interpretatie van resultaten rekening moet worden gehouden. Dit gold in vergelijkbare mate ook in voorgaande jaren, zodat uitkomsten nog steeds goed vergeleken kunnen worden met die uit eerdere Omnibusenquêtes.

Bijlage B Vragen over mantelzorg

De volgende vragen gaan over mantelzorg.

Als mantelzorger zorgt men voor iemand uit de omgeving die langdurig ziek is, een beperking heeft of hulpbehoevend is. Bijvoorbeeld de partner, ouders, vriend of vriendin. Ook als een kind extra zorg nodig heeft, bijvoorbeeld door een verstandelijke of lichamelijke beperking, is men mantelzorger.

Mantelzorg kan gaan om het doen van boodschappen, hulp in de huishouding, hulp bij lichamelijke verzorging, meegaan naar doktersbezoeken, helpen bij de administratie of het geven van aandacht, steun of troost.

Mantelzorg is meer dan de dagelijkse taken om een huishouden goed te laten lopen. De zorg van ouders aan hun gezonde kinderen is geen mantelzorg.

Geeft of gaf u in de afgelopen 12 maanden meer dan 8 uur per week mantelzorg aan een familielid, vriend(in) of bekende?

- ☐ ja, ik gaf mantelzorg, maar minder dan 8 uur per week
(en ik geef die mantelzorg nu niet meer)
- ☐ ja, ik geef mantelzorg, maar minder dan 8 uur per week
- ☐ ja, ik gaf meer dan 8 uur per week mantelzorg,
maar ik geef die mantelzorg nu niet meer
- ☐ ja, ik geef minstens 8 uur per week mantelzorg
- ☐ nee, ik geef / gaf geen mantelzorg

Hoe lang bent u mantelzorger (geweest)?

- ☐ 0 tot 3 maanden
- ☐ 3 maanden tot 1 jaar
- ☐ 1 tot 2 jaar
- ☐ 2 tot en met 5 jaar
- ☐ 6 tot 10 jaar
- ☐ 10 jaar of langer

Woont / woonde diegene aan wie u mantelzorg geeft (gaf) bij u in huis?

- ☐ ja
- ☐ nee

Wat is / was uw relatie met diegene aan wie u mantelzorg geeft (gaf)?

Degene aan wie ik de afgelopen 12 maanden mantelzorg heb gegeven is mijn ...

U mag hier meerdere antwoorden aankruisen.

- ☐ partner
- ☐ kind (ook stiefkind of pleegkind)
- ☐ ouder (ook schoon-, stief- of pleegouder)
- ☐ andere familie
- ☐ overig (vrienden, kennissen, buren, ...)
- ☐ anders, namelijk:

Krijgt / kreeg degene aan wie u mantelzorg geeft (gaf) professionele hulp? Zo ja, van wie?

U mag hier meerdere antwoorden aankruisen.

- ☐ de verzorgde krijgt / kreeg geen professionele hulp
- ☐ thuiszorg
- ☐ verpleegkundige
- ☐ maatschappelijk werk
- ☐ dagopvang / dagbehandeling
- ☐ verpleeg- / verzorginstelling
- ☐ ziekenhuis
- ☐ geestelijke gezondheidszorg (bijvoorbeeld RIAGG)
- ☐ overige professionele hulp, namelijk:

Sommige mensen voelen zich erg belast door de verzorging van een ander. Zij vinden de zorg zwaar en moeilijk vol te houden. Voor andere mensen geldt dat minder. Alles bij elkaar genomen, hoe belast voelt u zich momenteel?

- ☐ niet of nauwelijks belast
- ☐ enigszins belast
- ☐ tamelijk zwaar belast
- ☐ zeer zwaar belast
- ☐ overbelast

Bijlage C Betekenis percentages

In rapportages staan de uitkomsten meestal in percentages weergegeven. Dit is gedaan omdat percentages in populaties van verschillende grootte (bijvoorbeeld: de steekproef versus heel Rotterdam) onderling gemakkelijker te vergelijken zijn dan aantallen.

C.1.1 Percentages

Metingen via een steekproef leveren een schatting van de werkelijkheid. Door toeval kan de schatting van de werkelijke waarde afwijken. De mogelijke afwijkingen als gevolg van toeval kunnen worden vaak uitgedrukt in de 95%-betrouwbaarheidsmarge.

De 95%-betrouwbaarheidsmarge geeft aan hoe groot de afwijking van de geschatte waarde met de werkelijke waarde zou kunnen zijn als gevolg van het toeval. Dat betekent dat als we het onderzoek meerdere malen op dezelfde wijze zouden uitvoeren, de werkelijke waarde zich in 95 van de 100 gevallen binnen de betrouwbaarheidsmarge zal bevinden.

Een betrouwbaarheidsmarge (dus: de onnauwkeurigheid) is kleiner naarmate de steekproef groter is, maar verschilt ook met het gemeten percentage: percentages van rond de 50% hebben de grootste onnauwkeurigheid, en hoe verder het percentage van de 50% afzit, hoe kleiner de onnauwkeurigheid.

Onderstaande tabel geeft voor gemeten percentages de betrouwbaarheidsmarges voor een meting van 50% en ter illustratie ook voor een meting van 10% of 90%.

Voorbeeld:

Als in een steekproef van 500 respondenten 50% een bepaald antwoord geeft, moet dit gelezen worden als 50% plus of min 4%, dus 46% à 54%. In dat geval kan je dus met 95% zekerheid zeggen dat wanneer je opnieuw een steekproef van 500 respondenten hebt, het antwoord tussen 46% en 54% zal liggen. Bij kleinere of grotere gemeten percentages worden de marges kleiner.

De 95%-betrouwbaarheidsmarges van gemeten percentages

Bij een (deel-)steekproef van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% ± 8%	50% ± 14%	90% ± 8%
100	10% ± 6%	50% ± 10%	90% ± 6%
150	10% ± 5%	50% ± 8%	90% ± 5%
200	10% ± 4%	50% ± 7%	90% ± 4%
250	10% ± 4%	50% ± 6%	90% ± 4%
500	10% ± 3%	50% ± 4%	90% ± 3%
868 (volledige Omnibussenquête A)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
931 (volledige Omnibussenquête B)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
863 (volledige Omnibussenquête C)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
890 (volledige Omnibussenquête D)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
849 (volledige Omnibussenquête E)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
852 (volledige Omnibussenquête F)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%
5.253 (Omnibussenquête A+B+C+D+E+F)	10% ± 1%	50% ± 2%	90% ± 1%

Gemeente
Rotterdam